

**ÍNDICE
HISTÓRICO
ESPAÑOL**

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

Fundat el 1953 per Jaume Vicens Vives

Editat per

CENTRE D'ESTUDIS HISTÒRICS INTERNACIONALS
Universitat de Barcelona

Director

ANTONI SEGURA (Universitat de Barcelona)

Coordinadora

TERESA ABELLÓ (Universitat de Barcelona)

Cap de redacció

CARMEN RIU DE MARTÍN (Universitat de Barcelona)

Adjunt a direcció

JOSÉ MANUEL RÚA FERNÁNDEZ (Universitat de Barcelona)

Comitè de redacció

AGUSTÍ ALCOBERRO (Universitat de Barcelona), RAFAEL ARACIL (Universitat de Barcelona), XAVIER BALLESTÍN (Universitat de Barcelona), GIOVANNI C. CATTINI (Universitat de Barcelona), JAUME DANTÍ (Universitat de Barcelona), MARGARITA DÍAZ-ANDREU GARCÍA (ICREA, Universitat de Barcelona), VÍCTOR GAVÍN (Universitat de Barcelona), ANDREU MAYAYO (Universitat de Barcelona), JOAN OLIVER (Universitat de Barcelona), ALESSANDRA PECCI (Universitat de Barcelona), LLUÍS PONS PUJOL (Universitat de Barcelona), MARTA SANCHO (Universitat de Barcelona), JOAN VILLARROYA (Universitat de Barcelona)

Comitè assessor

PAUL AUBERT (Université d'Aix-Marseille), AURORA BOSCH (Universitat de València), ALFONSO BOTTI (Università di Modena e Reggio Emilia), MIGUEL GÓMEZ OLIVER (Universidad de Granada), CRISTÓBAL GONZÁLEZ ROMÁN (Universidad de Granada), HELEN GRAHAM (Royal Holloway, University of London), ÓSCAR MORO ABADÍA (Memorial University of Newfoundland), FRANCISCO PINA POLO (Universidad de Zaragoza), JOAQUIM PRATS CUEVAS (Universitat de Barcelona), MANUEL REDERO (Universidad de Salamanca), OFELIA REY (Universidade de Santiago de Compostela), ANTONIO RIVERA (Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea), FRANCISCO ROMERO SALVADÓ (University of Bristol), PIERRE ROUILLARD (Directeur de Recherche CNRS, Nanterre), ANGEL SMITH (University of Leeds), JOSEP M. SOLÉ SABATÉ (Universitat Autònoma de Barcelona), PERE VERDÉS I PIJUAN (CSIC, Barcelona)

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

CENTRE D'ESTUDIS
HISTÒRICS INTERNACIONALS
FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA
2a època • 2019 • Núm. 132
Publicació anual

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Revista de crítica bibliogràfica sobre la història d'Espanya adreçada a estudiosos i investigadors.

© Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona
Pavelló de la República
Avinguda Cardenal Vidal i Barraquer, 34
08035 Barcelona
ihe@ub.edu
<http://cehi.ub.edu>

© Edicions de la Universitat de Barcelona
Adolf Florensa, s/n
08028 Barcelona
comercial.edicions@ub.edu
www.publicacions.ub.edu

ISSN: 0537-3522
Dipòsit legal: B-237-1958
Impressió: Gráficas Rey

La revista està indexada a Dialnet, Latindex, CARHUS plus+, CIRC i ISOC.

Tiratge: 1.000 exemplars

SUMARI / SUMARIO

Col·laboradors del present número / Colaboradores del presente número	9

HOMENATGES / HOMENAJES

<i>Un historiador excepcional, Josep Fontana (1931-2018),</i> per Borja DE RIQUER I PERMANYER	13

ESTATS DE LA QÜESTIÓ / ESTADOS DE LA CUESTIÓN

<i>El padrinazgo bautismal en la España Moderna: Estado de la Cuestión,</i> per Héctor F. SÁNCHEZ DIEGO	27

<i>El monacat als comtats catalans altmedievals, un balanç historiogràfic,</i> per Xavier COSTA BADIA	49

<i>La hidràulica romana en Hispania: un estado de la cuestión,</i> per María del Mar CASTRO GARCÍA	79

<i>El ejército romano republicano en la Península Ibérica: nuevos hallazgos y líneas de investigación (1997-2017)(I): generalidades, revisiones de excavaciones clásicas, campos de batalla,</i> per Fernando QUESADA SANZ	121

<i>Nuevas perspectivas sobre la relación entre humanos anatómicamente modernos y neandertales,</i> per Xavier RUBIO-CAMPILLO, Joan DAURA LUJÁN, Luca PAGANI i Montserrat SANZ BORRÀS	169

TRADUCCIONS / TRADUCCIONES

(els articles estan transcrits en la llegua original de l'autor i consten en aquesta secció traduïts al castellà)	197

COLLABORADORS DEL PRESENT NÚMERO

COLABORADORES DEL PRESENTE NÚMERO

MARÍA DEL MAR CASTRO GARCÍA

XAVIER COSTA BADIA

JOAN DAURA LUJÁN

LUCA PAGANI

FERNANDO QUESADA SANZ

BORJA DE RIQUER I PERMANYER

XAVIER RUBIO-CAMPILLO

HÉCTOR F. SÁNCHEZ DIEGO

MONTSERRAT SANZ BORRÀS

NOTES

A partir del número 127 (2014) les ressenyes de les novetats bibliogràfiques es publiquen exclusivament a l'adreça electrònica: <http://revistes.ub.edu/index.php/ihe>.

Les ressenyes redactades per la Secretaria de la revista van signades amb les sigles IHE.

Amb la finalitat d'accelerar l'aparició de les ressenyes de novetats editorials a la nostra revista, demanem als autors i editors que, sempre que sigui possible, ens enviïn dos exemplars de les obres que publiquin sobre temes d'història d'Espanya.

També sol·licitem als nostres subscriptors que, per tenir al dia la nostra base de dades, ens enviïn el nom de la persona o institució subscripta i la seva direcció actual, si hi ha hagut canvis o modificacions.

SECRETARIA D'ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

NOTAS

A partir del número 127 (2014) las reseñas de las novedades bibliográficas se publican exclusivamente en la dirección electrónica: <http://revistes.ub.edu/index.php/ihe>.

Las reseñas redactadas por la Secretaría de la revista van firmadas con las siglas IHE.

Con el fin de acelerar la aparición de reseñas de novedades editoriales en nuestra revista, pedimos a autores y editores que, siempre que sea posible, nos remitan dos ejemplares de las obras sobre temas de historia de España que publiquen.

También solicitamos a nuestros suscriptores que, para facilitar la puesta al día de nuestra base de datos, nos envíen el nombre de la persona o institución suscrita y su dirección actual, en caso de haber experimentado algún cambio o modificación.

SECRETARÍA DE ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

Centre d'Estudis Històrics Internacionals
de la Universitat de Barcelona
Pavelló de la República
Avinguda Cardenal Vidal i Barraquer, 34
08035 Barcelona
ihe@ub.edu